

UPITNIK – BAROMETAR ENERGETSKE TRANZICIJE

Napomena: Ukoliko smatrate da odgovori na neka pitanja zahtijevaju tehničke kompetencije koje ne posjedujete preskočite odgovore na ta pitanja ili na dio pitanja.

A. PROCJENA SADAŠNJEG STANJA I STRATEŠKIH ASPEKATA O ODRŽIVOJ ENERGETSKOJ TRANZICIJI

Pošto sveobuhvatna analiza sadašnjeg stanja (npr. političkog opredjeljenja i/ili kapaciteta sa aspekta spremnosti država za održivu tranziciju) nije javno dostupna, kao ni procjena jasne vizije budućeg/poželjnog stanja elektroenergetskog sektora u ovom dijelu upitnika se istražuju stavovi o ovim temama. Kako je ekonomski efikasnu energetska tranziciju moguće realizovati samo koordinacijom aktivnosti između zemalja regije Jugoistočne Evrope i uz podršku EU u ovom dijelu upitnika se također istražuju procjene eksperata o dosadašnjim rezultatima ovih oblika saradnje.

I Sadašnje stanje u elektroenergetskom sektoru sa aspekta održive energetske tranzicije

- 1. Ocijenite trenutno poslovanje javnih elektroprivrednih kompanija sa aspekta njihove sposobnosti za sprovođenje energetske tranzicije.** (Mogući odgovori: 5 – u potpunosti se slažem, 4 - uglavnom se slažem, 3 - slažem se, 2 - djelimično se slažem, 1 - uopšte se ne slažem). Upišite broj Vašeg odgovora na predviđenom mjestu:
 - a) Elektroprivrede imaju dugoročnu vizija održivog razvoja (u skladu sa principima održive energetske tranzicije) i odgovarajući operativne planovi. Vaš odgovor:
 - b) Finansijsko poslovanje elektroprivreda je zadovoljavajuće. Vaš odgovor:
 - c) Elektroprivrede posjeduju potrebne vještine za poslovanja na tržištima električne energije. Vaš odgovor:
 - d) Elektroprivrede imaju sposobnost samostalnog investiranja (bez državne pomoći) u nove proizvodne objekte. Vaš odgovor:

- 2. Ekonomski efikasna energetska tranzicija može se realizovati samo unutar funkcionalnog tržišnog okruženja. Vrednujte svoj stav po sljedećim stavkama o trenutnom stanju tržišta električne energije.** (Mogući odgovori: 5 – u potpunosti se slažem, 4 - uglavnom se slažem, 3 - slažem se, 2 - djelimično se slažem, 1 - uopšte se ne slažem). Upišite broj Vašeg odgovora na predviđenom mjestu:
 - a) U vašoj zemlji postoji tržište električne energije koje ispunjava sve funkcije konkurentnog trgovanja (npr. potiče konkurenciju, daje informacije koje su potrebne za donošenje investicionih odluka kao i za dizajniranje tržišno baziranih šema podsticaja obnovljivih izvora). Vaš odgovor:
 - b) Funkcionisanje tržišta u vašoj zemlji je otežano uslijed pružanja nedozvoljene državne pomoći rudarskom sektoru. Vaš odgovor:
 - c) Unakrsno subvencioniranje cijene električne energije za domaćinstva otežava uspostavljanje funkcionalnog tržišta. Vaš odgovor:
 - d) Funkcionisanje tržišta je otežano uslijed ograničavanja korištenja kapaciteta interkonektivnih vodova što se provodi sa ciljem zaštite trenutnog privilegovanog položaja javnih elektroprivreda. Vaš odgovor:
 - e) Nije moguće uspostaviti funkcionalno tržište na kome istovremeno djeluju privatne kompanije i javne elektroprivrede, koje su u većinskom državnom vlasništvu. Vaš odgovor:

3. Ocijenite spremnost (opredijeljenost i kapacitet) državnih institucija (parlamenta, vlada, ministarstava i regulatora), koji djeluju prema pristupu „odozgo-prema-dole“, za energetska tranziciju. (Mogući odgovori: 5 – u potpunosti se slažem, 4 - uglavnom se slažem, 3 - slažem se, 2 - djelimično se slažem, 1 - uopšte se ne slažem). Upišite broj Vašeg odgovora na predviđenom mjestu:

- a) Kod državnih institucija postoji shvaćanje šire slike energetske tranzicije kao ključne komponente održivog razvoja i četvrte industrijske revolucije. Vaš odgovor:
- b) Državne institucije imaju dugoročnu viziju održivog razvoja i konzistentne planove energetske tranzicije Vaš odgovor:
- c) Postoji institucionalni kapacitet da se vode složeni, dugoročni, transformacijski procesi kao što je energetska tranzicija. Vaš odgovor:
- d) Prisutna je transparentnost u radu i participacija građana i privrede prilikom planiranja i realizacije energetske tranzicije. Vaš odgovor:
- e) Institucije imaju sposobnost postizanja konsenzusa o složenim političkim izazovima i socijalnim problemima i pokazale su brzinu u donošenju važnih odluka. Vaš odgovor:
- f) Administrativne procedure za izgradnju energetskih objekata su transparentne i efikasno se provode. Vaš odgovor:

4. Ocijenite spremnost nevladinih aktera (nevladine organizacije, akademska i stručna zajednica, privreda i građani) koji djeluju prema pristupu „odozdo-prema-gore“, za učešće u energetska tranziciji. (Mogući odgovori: 5 – u potpunosti se slažem, 4 - uglavnom se slažem, 3 - slažem se, 2 - djelimično se slažem, 1 - uopšte se ne slažem). Upišite broj Vašeg odgovora na predviđenom mjestu:

- a) Nevladine organizacije (NVO) aktivno učestvuju u energetska tranziciji i konstruktivno doprinose vođenju ovog procesa. Vaš odgovor:
- b) Akademska i stručna zajednica aktivno učestvuje u energetska tranziciji i važni su akteri ovog procesa. Vaš odgovor:
- c) Privreda, a posebno mala i srednja preduzeća (MSP), su dobro informisana o energetska tranziciji i posljedicama koje će ona imati na njihovo poslovanje. Vaš odgovor:
- d) Građani su dobro informisani o stanju u energetska sektoru i o izazovima i prilikama koji prate provođenje energetske tranzicije. Vaš odgovor:
- e) Nvladini akteri posjeduju potrebne kompetencije za aktivno učešće sa vladinim institucijama u planiranju i vođenju energetske tranzicije. Vaš odgovor:
- f) Postoji povjerenje i saradnja između vladinih institucija i nevladinih aktera što omogućava postizanje društvenog konsenzusa o ključnim pitanjima energetske tranzicije. Vaš odgovor:

II Vizija budućeg stanja elektroenergetskog sistema/sektora

5. Elektroenergetski sistem/sektor vaše zemlje u 2050. godini će odlikovati: (Mogući odgovori: 5 – u potpunosti se slažem, 4 - uglavnom se slažem, 3 - slažem se, 2 - djelimično se slažem, 1 - uopšte se ne slažem). Upišite broj Vašeg odgovora na predviđenom mjestu:

- a) *Dekarbonizacija* - proizvodnja električne energije će biti sa niskim emisijama stakleničkih gasova. Vaš odgovor:
- b) *Digitalizacija* – u preovladavajućoj mjeri će se koristiti informaciono-komunikacione tehnologije, automatizacija i napredni algoritmi upravljanja mrežama (prema konceptu Smart Grids). Vaš odgovor:
- c) *Decentralizacija* – preovladati će učešće/uticaj distribuiranih energetskih resursa (DER) - distribuirani generatori, električne baterije, električna vozila, elektrificirano grijanja, elektroliza vodonika, upravljanje potrošnjom - pri vođenju elektroenergetskog sistema. Vaš odgovor:

- d) *Demonopolizacija* elektroenergetskog sektora - veliki broj aktera će učestvovati na tržištu električne energije (privatni proizvođači, privatni trgovci i snabdjevači i virtualne elektrane). Vaš odgovor:
- e) *Demokratizacija* – potrošači će biti važni akteri u sektoru, tj. značajna će biti uloga aktivnih potrošača, proizvođača-potrošača, građanske energije i agregatora na tržištu električne energije. Vaš odgovor:
- f) Elektroenergetski sektor (proizvodnja, trgovina i snabdijevanje) će uglavnom biti u privatnom vlasništvu. Vaš odgovor:
- 6. Održiva energetska tranzicija je prvenstveno:** (Mogući odgovori: 5 – u potpunosti se slažem, 4 - uglavnom se slažem, 3 - slažem se, 2 - djelimično se slažem, 1 - uopšte se ne slažem). Upišite broj Vašeg odgovora na predviđenom mjestu:
- a) Tranzicija koja ne narušava zahtjeve energetske sigurnosti. Vaš odgovor:
- b) Ekonomski najefikasniji put dekarbonizacije elektroenergetskog sektora. Vaš odgovor:
- c) Tranzicija koja uvažava sve EU standarde zaštite okoline. Vaš odgovor:
- d) Tranzicija koja izaziva najmanje socio-ekonomske poremećaje (tj. pravična tranzicija). Vaš odgovor:
- e) Inkluzivna tranzicija uz aktivnu participaciju građana i preduzeća. Vaš odgovor:

III Barijere i nosioci energetske tranzicije

- 7. Ocijenite uticaj barijera za provođenje energetske tranzicije.** (Mogući odgovori: 5 – veliki uticaj, 4 – značajan uticaj, 3 - umjeren uticaj, 2 – mali uticaj, 1 – nema uticaja). Upišite broj Vašeg odgovora na predviđenom mjestu:
- a) Politika cijena električne energije koja se provodi radi održavanja socijalnog mira. Vaš odgovor:
- b) Gubitak radnih mjesta u elektroenergetskom sektoru. Vaš odgovor:
- c) Potreba za ekonomskim restrukturiranjem rudarskih regiona. Vaš odgovor:
- d) Nedovoljni stručni ljudski i institucionalni kapaciteti za upravljanje procesom tranzicije. Vaš odgovor:
- e) Neadekvatan sistem obrazovanja i nedostatak istraživanja. Vaš odgovor:
- f) Inercija elektroprivrednih kompanija koje nastoje zadržati postojeće stanje. Vaš odgovor:
- g) Otpori postojećih struktura koje su bazirane na politici i ekonomiji fosilnih goriva. Vaš odgovor:
- h) Nedostajući ili skupi izvori finansiranja tranzicije. Vaš odgovor:
- 8. Glavni nosioci energetske tranzicije će biti:** (Stavite X kod maksimalno 3 odgovora):
- a) Ministarstva i državne institucije u sektoru (kao *policy makers*). Vaš odgovor:
- b) Parlamenti i vlade (kao *decision makers*). Vaš odgovor:
- c) Javne elektroprivredne kompanije. Vaš odgovor:
- d) Privatni investitori, uključujući proizvodnju za vlastitu potrošnju. Vaš odgovor:
- e) Stručna i akademska zajednica i *think-tank* organizacije (kao *opinion makers*). Vaš odgovor:
- f) Nevladine organizacije (kao „*watch dog*“ organizacije). Vaš odgovor:
- g) Mediji i šira javnost. Vaš odgovor:

IV EU integracije i saradnja unutar regije

- 9. I nakon 15 godina članstva u Energetskoj zajednici u vašoj zemlji nema suštinskih pomaka u reformama u elektroenergetskom sektoru, što se posebno ogleda u nedovoljnom nivou investicija u projekte energetske tranzicije. Razlozi za ovakav zastoј su:** (Mogući odgovori: 5 – u potpunosti se slažem, 4 - uglavnom se slažem, 3 - slažem se, 2 - djelimično se slažem, 1 - uopšte se ne slažem). Upišite broj Vašeg odgovora na predviđenom mjestu:

- a) Formalno prihvatanje a suštinska blokada reformi od strane vlada u zemljama članicama Energetske zajednice. Vaš odgovor:
- b) Nedovoljan fokus institucija EU za provođenju reformi u regiji i nejasna vizija EU oko energetske budućnosti ovog dijela Evrope. Vaš odgovor:
- c) Sporazum o energetske zajednici za razliku od ugovora o članstvu u EU nije dovoljno snažan međunarodni pravni dokument koji omogućava provođenje reformi i stvaranje sigurnog pravnog okruženja za investicije. Vaš odgovor:
- d) Sekretarijat Energetske zajednice je nedosljedno provodio Sporazum o energetske zajednici što se posebno ogleda u problemima pri realizaciji nacionalnih planova smanjenja emisija (NERP planovi). Vaš odgovor:

10. U cilju poboljšanja saradnje unutar regije i sa EU institucijama potrebno je: (Mogući odgovori: 5 – visok prioritet, 4 - značajan prioritet, 3 – djelimičan prioritet, 2 – mali prioritet, 1 – nije prioritet). Upišite broj Vašeg odgovora na predviđenom mjestu:

- a) Uspostaviti organizovana tržišta (berze) i povezati ih sa tržištem EU. Vaš odgovor:
- b) Uvesti sistem trgovanja emisijama (ETS) u regiji. Vaš odgovor:
- c) Usloviti dobijanje sredstava iz IPA III i iz drugih EU fondova rezultatima u provođenju energetske tranzicije. Vaš odgovor:
- d) Koordinirati izradu planova razvoja (NECP/NEKP) na regionalnom nivou. Vaš odgovor:
- e) Značajnije uključiti nevladine aktere (nevladine organizacije, akademsku i stručnu zajednicu, stručne asocijacije, privredu i građane) u provođenje tranzicije na nacionalnom i regionalnom nivou. Vaš odgovor:

B. NAPUŠTANJE KORIŠTENJA UGLJA ZA PROIZVODNJU ELEKTRIČNE ENERGIJE (COAL PHASE-OUT)

Zbog značaja uglja u proizvodnji električne energije u regiji ključna komponenta održive energetske tranzicije je sistematično napuštanje njegovog korištenja u elektroenergetskom sektoru (eng. Coal Phase-Out). U ovom dijelu upitnika istražuju se stavovi o trenutnom poslovanju termoenergetskog sektora, političkim, ekonomskim i socijalnim aspektima napuštanja korištenja uglja kao i brzini i ključnim aspektima ove trenutno najznačajnije komponente energetske tranzicije.

V Napuštanje korištenja uglja za proizvodnju električne energije (Coal Phase-Out)

11. S obzirom na obaveze preuzete Pariškim sporazumom o klimi i Sofijskom deklaracijom do kada očekujete da će vaša zemlja u potpunosti napustiti korištenje uglja za proizvodnju električne energije? (Stavite X kod samo jednog odgovora):

- a) iza 2050. godine Vaš odgovor:
- b) do 2050. godine Vaš odgovor:
- c) do 2045. godine Vaš odgovor:
- d) do 2040. godine Vaš odgovor:
- e) do 2035. godine Vaš odgovor:
- f) do 2030. godine Vaš odgovor:

12. Najveći izazovi u poslovanju termoelektrana (TE) u vašoj zemlji na otvorenom regionalnom tržištu električne energije će biti: (Stavite X kod maksimalno dva odgovora):

- a) Niska produktivnost rudnika uglja. Vaš odgovor:
- b) Izazovi održavanja postojećih (starih) termoblokova. Vaš odgovor:
- c) Ispunjavanje zahtjeva za modernizacijom uslijed ispunjavanja ciljeva iz nacionalnog plana smanjenja emisija (NERP-a), prema EU direktivi o velikim ložištima (LCPD) i direktivi o industrijskim emisijama (IED). Vaš odgovor:

- d) Očekivano uvođenje plaćanja prava za emisije CO2 (u formi ETS ili CBAM). Vaš odgovor:
- e) Nekonkurentna proizvodna cijena električne energije iz TE na regionalnom tržištu.
Vaš odgovor:

13. Šta će po vašem mišljenju presudno uticati na brzinu napuštanja proizvodnje električne energije iz uglja u vašoj zemlji? (Stavite X kod maksimalno tri odgovora):

- a) Politička volja odnosno politički faktor i opredjeljenje vlasti. Vaš odgovor:
- b) „Pritisak“ tzv. međunarodnog faktora, posebno EU. Vaš odgovor:
- c) Tržište i tržišni pritisci na cijene električne energije uslijed sve jeftinije proizvodnje iz obnovljivih izvora. Vaš odgovor:
- d) Ekonomski i finansijski položaj javnih elektroprivrednih preduzeća. Vaš odgovor:
- e) Uvođenje sistema trgovanja emisijama (preko Emission Trading System – ETS sheme).
Vaš odgovor:
- f) Uvođenje zaštitnog mehanizma EU od „curenja“ CO2 (prekogranična taksa - Carbon Border Adjustment Mechanism – CBAM šema). Vaš odgovor:

14. Šta će po vama biti presudno za ekonomski efikasnu i pravičnu tranziciju (engl. just transition) odnosno napuštanje proizvodnje električne energije iz uglja sa minimalnim socio-ekonomskim posljedicama? (Stavite X kod maksimalno dva odgovora):

- a) Vizija, čvrsto opredjeljenje i društveno usaglašena strategija napuštanja proizvodnje uglja podržana od svih relevantnih faktora (politika, javna preduzeća, lokalne zajednice, biznisi, sindikati i nevladine organizacije). Vaš odgovor:
- b) Tehnička i stručna pomoć pri tranziciji i smanjenju emisija iz elektroenergetskog sektora od strane međunarodnih organizacija i zemalja koje kroz taj proces već prolaze.
Vaš odgovor:
- c) Obezbeđivanje finansijskih sredstava za tranziciju iz domaćih budžeta, sredstava javnih preduzeća i fondova. Vaš odgovor:
- d) Obezbeđivanje finansijske podrške od inostranih fondova i kredita od međunarodnih finansijskih institucija. Vaš odgovor:
- e) Učešće inostranih i domaćih investitora u procesu tranzicije. Vaš odgovor:

15. S obzirom na posljedice pandemije COVID -19 na ekonomiju i društvo smatrate li da: (Stavite X kod samo jednog odgovora):

- a) Proces napuštanja proizvodnje električne energije iz uglja treba odgoditi dok se ekonomija i društvo bar malo ne oporave i stave na put ekonomskog rasta. Vaš odgovor:
- b) Proces treba da se nastavi dosadašnjim planiranim tempom. Vaš odgovor:
- c) Proces treba maksimalno ubrzati vodeći računa o pravičnoj tranziciji. Vaš odgovor:

C. POVEĆANJE KORIŠTENJA OBNOVLJIVIH IZVORA ELEKTRIČNE ENERGIJE I NJIHOVA INTEGRACIJA U ELEKTROENERGETSKI SISTEM (RENEWABLES PHASE-IN)

Pojedina pitanja su slična pitanjima iz upitnika u projektu REPCONS 1 (provedenog u 2019. god.), pošto se žele identifikovati trendovi u stavovima eksperata po pojedinim aspektima razvoja OIE.

16. Razvoj elektroenergetskog sektora u vašoj zemlji do 2030. godine treba bazirati na: (Mogući odgovori: 5 – visok prioritet, 4 - značajan prioritet, 3 – djelimičan prioritet, 2 – mali prioritet, 1 – nije prioritet). Upišite broj Vašeg odgovora na predviđenom mjestu.

- a) Ubrzanom i organizovanom smanjenju korištenja uglja za proizvodnju električne energije.
Vaš odgovor:
- b) Ubrzanom razvoju obnovljivih izvora energije. Vaš odgovor:

- c) Uspostavljanju i razvoju berze električne energije u vašoj zemlji i povezivanjem sa berzama u regiji i u EU. Vaš odgovor:
- d) Značajnoj podršci razvoju distribuirane proizvodnje, posebno za kategorije proizvođač-potrošač i proizvodnje za vlastitu potrošnju. Vaš odgovor:

17. Dekarbonizaciju elektroenergetskog sektora u vašoj zemlji u periodu 2021-2030. godina treba bazirati na sljedećim tehnologijama: (Stavite X kod maksimalno tri odgovora):

- a) Velike solarne fotonaponske elektrane. Vaš odgovor:
- b) Distribuirane (male) solarne fotonaponske elektrane. Vaš odgovor:
- c) Vjetroelektrane. Vaš odgovor:
- d) Male hidroelektrane Vaš odgovor:
- e) Velike hidroelektrane. Vaš odgovor:
- f) Rekonstrukcija termoelektrana radi ko-sagorijevanja uglja i biomase. Vaš odgovor:
- g) Termoelektrane na biomasu/biogas (uključujući i ko-generativna postrojenja). Vaš odgovor:
- h) Gasne termoelektrane kao tranziciono rješenje. Vaš odgovor:
- i) Nuklearne elektrane. Vaš odgovor:

VI Tehnički izazovi (uslijed uticaja obnovljivih izvora na mrežu i na vođenje elektroenergetskog sistema) pri ubrzanom povećanju korištenja obnovljivih izvora energije

18. Priklučenje velikih varijabilnih obnovljivih izvora energije – vOIE (vjetroelektrana i solarnih fotonaponskih elektrana) na prijenosnu mrežu u periodu do 2030. godine će imati uticaj na sljedeće aspekte funkcionisanja elektroenergetskog sistema: (Stavite X kod maksimalno dva odgovora):

- a) Pojava zagušenja na pojedinim prijenosnim vodovima. Vaš odgovor:
- b) Nemogućnost evakuacije energije iz područja sa velikim potencijalom vOIE i potreba za nadogradnjom prijenosne mreže. Vaš odgovor:
- c) Smanjenje faktora iskorištenja (*capacity factor*) termoelektrana. Vaš odgovor:
- d) Povećanje zahtjeva za balansiranje uslijed varijabilnosti proizvodnje iz FNE i VE. Vaš odgovor:
- e) Potreba za rezervnim kapacitetima u termoelektrana, akumulacionim i reverzibilnim hidroelektranama zbog sigurnosti snabdijevanja. Vaš odgovor:

19. Priklučenje distribuiranih generatora – DG (uglavnom malih FNE) na distributivnu mrežu (DM) će imati uticaj na sljedeće aspekte rada nisko-naponske (NN) i srednje-naponske (SN) DM. (Stavite X kod maksimalno dva odgovora):

- a) Pojava povećanih napona u blizini priključenja DG, posebno u NN mreži. Vaš odgovor:
- b) Problemi sa regulacijom napona u SN mreži. Vaš odgovor:
- c) Povećani gubici u DM. Vaš odgovor:
- d) Pojava preopterećenja pojedinih elemenata DM. Vaš odgovor:
- e) Smanjenje kvaliteta napona u DM uslijed injektiranja viših harmonika iz energetskih pretvarača distribuiranih generatora. Vaš odgovor:

20. Uvažavajući tehničke karakteristike elektroenergetskog sistema u regiji najveći izazovi u operativnom radu sa povećanim učešćem vOIE u periodu do 2030. godine sa aspekta fleksibilnosti će biti. (Stavite X kod maksimalno dva odgovora):

- a) Balansiranje kratkotrajne varijabilnosti proizvodnje iz VE i FNE i sekundarna regulacija frekvencije. Vaš odgovor:
- b) Praćenje brzih promjena „neto opterećenja“ na tržištu „dan unaprijed“. Vaš odgovor:

- c) Kvalitet primarnog frekventnog odziva i frekventna stabilnost. Vaš odgovor:
- d) Adekvatnost elektroenergetskog sistema (sigurnost snabdijevanja) pri višednevnoj znatno smanjenoj proizvodnji iz vOIE. Vaš odgovor:
- e) Adekvatnost elektroenergetskog sistema pri sezonskoj i višegodišnjoj varijabilnosti iz HE. Vaš odgovor:

VII Tehno-ekonomski aspekti integracije varijabilnih obnovljivih izvora u elektroenergetski sistem

21. Za efikasnu integraciju većih kapaciteta vOIE u EES u regionu u periodu do 2030. godine

važne su sljedeće mjere: (Stavite X kod maksimalno tri odgovora):

- a) Pouzdana prognoza proizvodnje iz vOIE na nivou balansnih grupa. Vaš odgovor:
- b) Investicije u prijenosnu mrežu radi prihvata povećane proizvodnje iz vOIE. Vaš odgovor:
- c) Izgradnja interkonektivnih vodova. Vaš odgovor:
- d) Razvoj funkcionalnih organizovanih tržišta i njihovo povezivanje sa regionalnim i EU tržištem. Vaš odgovor:
- e) Regionalno balansiranje i povezivanje regulacije frekvencije. Vaš odgovor:
- f) Transformacija DM prema konceptu pametnih mreža uz korištenje skladišta energije i upravljanja potrošnjom. Vaš odgovor:

22. Izrazite svoje stavove o važnosti ekonomskih efekata distribuirane proizvodnje iz solarnih fotonaponskih elektrana za vlastitu potrošnju (proizvođači-potrošači) na proces energetske tranzicije do 2030. godine.

(Mogući odgovori: 5 – veoma značajan, 4 - značajan, 3 – djelimično značajan, 2 – malo značajan, 1 – beznačajan). Upišite broj Vašeg odgovora na predviđenom mjestu:

- a) Povećava se energetska sigurnost sistema. Vaš odgovor:
- b) Postoji pozitivan efekat na potrošače zbog smanjenja troškova energije i sniženja rizika od promjene cijena električne energije. Vaš odgovor:
- c) Smanjuju se prihodi elektroprivreda. Vaš odgovor:
- d) Smanjuju se prihodi operatora distributivnog sistema prema postojećem tarifnom sistemu za nadoknadu za korištenje mreže. Vaš odgovor:
- e) Omogućava se demokratizacija i decentralizacija elektroenergetskog sektora zbog većeg učešće lokalnog vlasništva (građanska energija, energetske zadruge). Vaš odgovor:
- f) Pozitivni su efekti na razvoj lokalne ekonomije. Vaš odgovor:

23. Energetsku tranziciju će pretežno finansirati:

(Stavite X kod maksimalno dva odgovora):

- a) Potrošači (privreda i domaćinstva) preko podsticaja za energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora. Vaš odgovor:
- b) Proizvođači iz fosilnih goriva uslijed uvođenja šema/sistema plaćanja prava na emisije CO2 (preko ETS šeme). Vaš odgovor:
- c) Država uzimanjem povoljnih kredita od međunarodnih finansijskih organizacija. Vaš odgovor:
- d) Privatni kapital (privatne investicije u komercijalne projekte OIE). Vaš odgovor:
- e) Privreda će direktno finansirati tranziciju ulaganjem u proizvodnju za vlastitu potrošnju. Vaš odgovor:
- f) Građani će direktno finansirati tranziciju (npr. kroz investicije u energetska efikasnost i prosumere, energetske zadruge i javno-privatna partnerstva). Vaš odgovor:

D. PRIJEDLOZI DODATNIH PITANJA I SUGESTIJE ZA POBOLJŠANJE UPITNIKA

U ovoj pilot fazi izrade Barometra, kao alata za praćenje i evaluaciju procesa provođenja energetske tranzicije, obrađena je tematika tranzicije elektroenergetskog sektora sa fokusom na opšte aspekte

tranzicije (političke, ekonomske, socijalne) i posebno na oblasti: (a) napuštanja korištenja uglja za proizvodnju električne energije i (b) povećanja korištenja obnovljivih izvora. Ukoliko smatrate da je potrebno istražiti neke druge aspekte tranzicije elektroenergetskog sektora, koji nisu obuhvaćeni ovim upitnikom, ili pak dodatno istražiti neke tematike u odabranim oblastima molimo vas da predložite formulaciju pitanja i obrazložite prijedlog.

1. Tematska oblast: _____
Pitanje: _____
2. Tematska oblast: _____
Pitanje: _____
3. Tematska oblast: _____
Pitanje: _____

Ukoliko smatrate da neko pitanje nije dovoljno jasno definisano molimo vas za komentar i sugestiju u cilju unapređenja istraživanja.

Pitanje: ___ Komentar: _____

Pitanje ___ : Komentar: _____

Pitanje ___ : Komentar: _____

Zahvaljujemo se na učešću u istraživanju i odvojenom vremenu.

NERDA tim za koordinaciju
Istraživanja u REPCONS 2 projektu